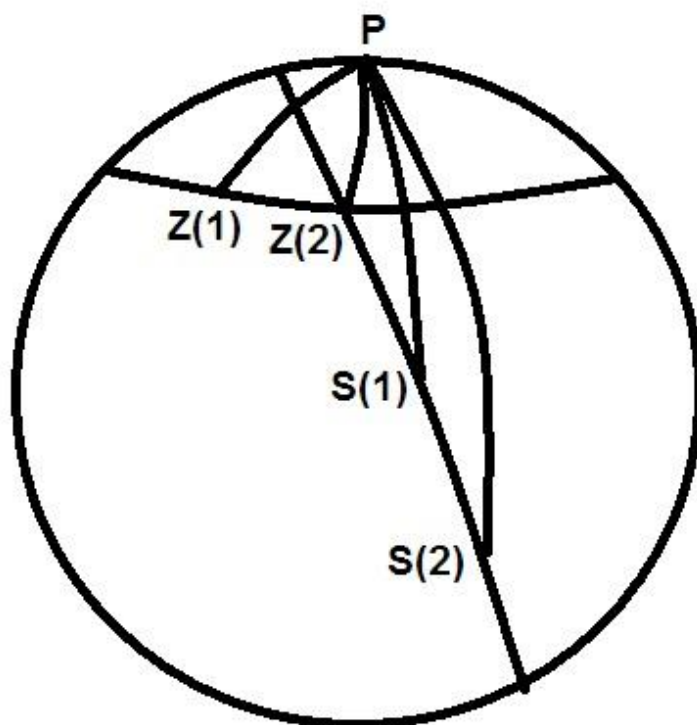

مثال‌هایی در باب هم سمتی

مثال: دو ستاره با مشخصات زیر در عرض جغرافیایی 45N پس از چه مدت هم سمت می شوند؟

$$S_1: \begin{cases} a_1 = 45^\circ \\ A_1 = 25^\circ \end{cases}$$

$$S_2: \begin{cases} a_2 = 20^\circ \\ A_2 = 126^\circ \end{cases}$$

برای حل اینگونه سوالات بهتر است حرکت واقعی ستارگان را در نظر بگیریم. یعنی ستارگان و P را ثابت در نظر بگیریم و Z را روی دایره صغیره‌ای حول P و به شعاع $90-\phi$ بچرخانیم. وقتی دو ستاره هم سمت می شوند، دایره عظیمه گذرنده از آنها از سرسو نیز می گذرد. چون در این صورت $\angle PZ_2S_1 = \angle PZ_2S_2$.

فرض می کنیم مکان اولیه سرسو، Z_1 باشد.

$$\left\{ \begin{array}{l} PZ_1 = PZ_2 = 90 - \varphi \\ PS_1 = 90 - \delta_1 \\ PS_2 = 90 - \delta_2 \\ \angle S_1PS_2 = \Delta\alpha \end{array} \right. \text{ می دانیم}$$

با توجه به اینکه سمت و ارتفاع دو ستاره را داریم، می توان بعد و میل دو ستاره را یافت. همچنین

$$\Delta\alpha = |\alpha_1 - \alpha_2|$$

در مثلث PS_1S_2 ، S_1S_2 و PS_1 و PS_2 و $\angle S_1PS_2$ را داریم پس می توان $\angle S_2S_1P$ را نیز بدست آورد.

$$\angle PS_1Z_2 \Leftarrow \angle PS_1Z_2 = 180 - \angle S_2S_1P$$

زاویه $\angle Z_2PS_1$ را θ می نامیم. در مثلث Z_2S_1P با نوشتن رابطه چهارجزئی، θ بدست می آید. $\angle Z_1PZ_2$ را γ می نامیم.

زاویه ساعتی اولیه ستاره $H_{S_1} = 1 \Leftarrow \gamma + \theta = \gamma$ به دست می آید.

$$t \Leftarrow \gamma = \omega \oplus t$$

مثال: چهار ستاره در یک لحظه هم سمت می شوند. پس از 3 ساعت ارتفاع هر 4 ستاره مقدار مساوی 35 درجه کاهش می یابد. عرض جغرافیایی محل را پیدا کنید. (سوال از عطا مرادی)

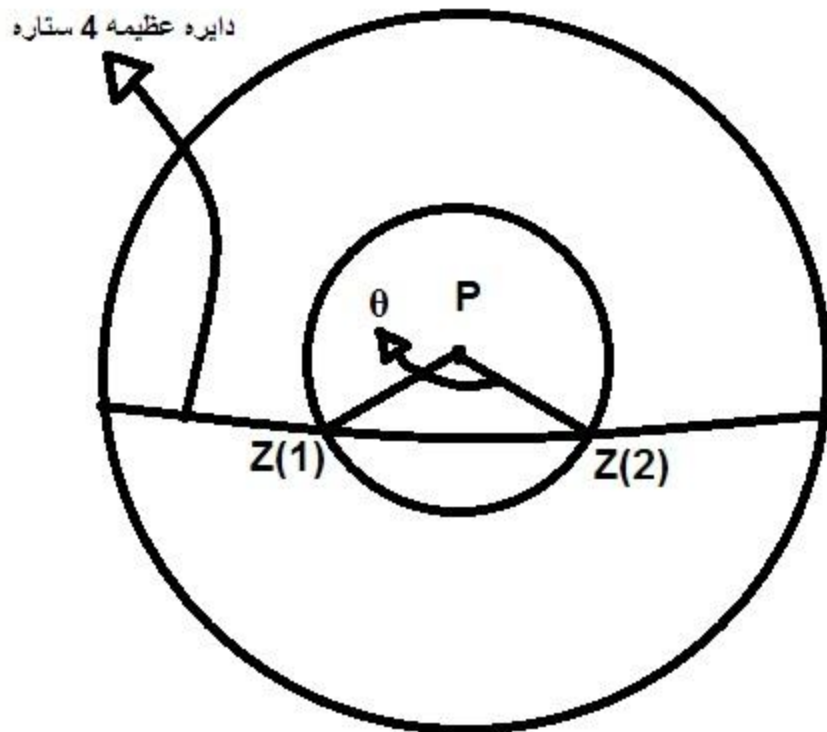
دوباره از تکنیک Z چرخان استفاده می کنیم. چون این ستاره ها هم سمت شده اند پس بر روی یک دایره عظیمه هستند. می توانید به سادگی با کمک شکل نشان دهید پس از 3 ساعت دوباره 4 ستاره هم سمت شده اند! پس این سه ساعت زمانی بوده که سرسو از نقطه Z_1 تا نقطه Z_2 حرکت کرده است. همچنین می دانیم

$$\angle Z_1PZ_2 = 35^\circ \text{ با نوشتن رابطه کسینوس ها در مثلث } Z_1PZ_2:$$

$$\cos 35^\circ = \sin^2\varphi + \cos^2\varphi \cos \theta$$

$$\theta = \omega \oplus t$$

در نهایت عرض جغرافیایی به دست می آید.

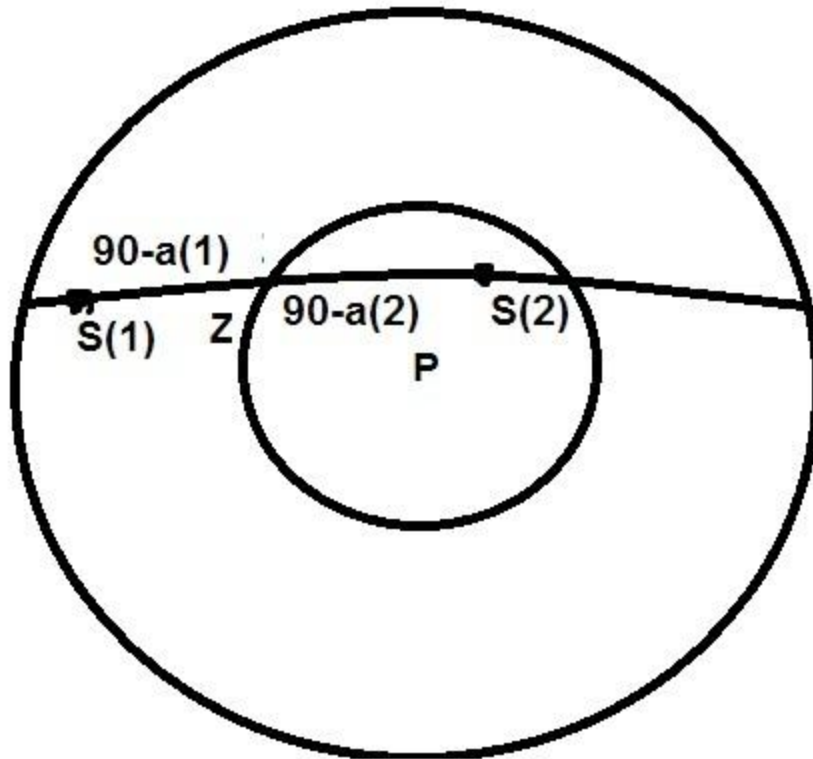

مثال: دو ستاره با بعد و میل‌های داده‌شده در یک لحظه به حالتی می‌رسند که اختلاف سمت آن‌ها 180 درجه می‌شود و این در حالی است که اختلاف ارتفاع دو ستاره برابر 10 درجه می‌شود. در این صورت عرض جغرافیایی محل را بیابید. (سوال از عطا مرادی)

$$S_1: \begin{cases} \delta = 38^\circ 26' \\ \alpha = 7h 42min \end{cases}$$

$$S_2: \begin{cases} \delta = 24^\circ 14' \\ \alpha = 14h 2min \end{cases}$$

اختلاف سمت دو ستاره 180 درجه است پس دو ستاره روی یک دایره عظیمه با Z قرار دارند ولی دو طرف Z قرار دارند. دوباره از تکنیک Z چرخان استفاده می‌کنیم! S_1 و S_2 و Z روی یک دایره عظیمه‌اند. بعد و میل دو ستاره را داریم پس فاصله $S_1 S_2$ به دست می‌آید. Z_1 و Z_2 فواصل سمت الراسی دو ستاره هستند.

$$|a_1 - a_2| = |z_2 - z_1| = 10^\circ \Leftrightarrow \begin{cases} 90 - a_1 = z_1 \\ 90 - a_2 = z_2 \end{cases}$$

$$z_1 \text{ به دست می آید. } z_2 \text{ به دست می آید. } \Leftrightarrow S_1 S_2 = 2z_2 + 10 \Leftrightarrow \begin{cases} S_1 S_2 = z_1 + z_2 \\ z_1 = z_2 + 10 \end{cases}$$

می دانیم $A_2 = A_1 + 180$ در نتیجه $\cos A_1 = -\cos A_2$. با نوشتن رابطه کسینوس ها:

$$\sin \delta_1 = \sin \varphi \cos z_1 + \cos \varphi \sin z_1 \cos A_1$$

$$\sin \delta_2 = \sin \varphi \cos z_2 + \cos \varphi \sin z_2 \cos A_2 \Rightarrow \cos A_1 = \frac{\sin \varphi \cos z_2 - \sin \delta_2}{\cos \varphi \sin z_2}$$

$$\Rightarrow \sin \delta_1 = \sin \varphi \cos z_1 + \frac{\sin z_1}{\sin z_2} (\sin \varphi \cos z_2 - \sin \delta_2)$$

سپس عرض جغرافیایی بدست می آید.